

rite₀ developed as the respective phases. The next metamorphic event was a penetrating regional thermodynamometamorphic one. The intensity of this event was higher in the Pernek Complex than within the Záhorská Bystrica Complex and its products are characterized by uniaxial stress conditions under which the preferredly oriented quartz I, biotite I, chlorite I and muscovite I crystallized.

A periplutonic metamorphism sensu Korikovskij et al. (1984) overprinted the products of the regional thermodynamometamorphism and produced quartz II, biotite II, staurotite, chlorite II, muscovite II and andalusite.

Alpine orogenic events caused only retrograde overprint in the respective rocks with the crystallization of quartz III, chlorite III and muscovite III.

ZO ŽIVOTA SPOLOČNOSTI

J. Jakál: Krasová krajina a problémy jej hospodárskeho využitia (Bratislava 18. 12. 1986)

Krasová krajina má osobitný charakter a predstavuje špecifický prírodný geosystém. Najmä zvláštne črty reliéfu, ktoré sú odrazom vlastností geologického podložia a krasovej cirkulácie vody, spôsobujú, že krasová krajina je oproti nekrasovému okoliu kvalitatívne diferencovaný útvar. Prejavuje sa to predovšetkým pri planinovom type krasu. Vlastnosti krasového reliéfu a obeh krasovej vody silne ovplyvňujú i vývoj vlastností pôdy, biozložky a do určitej miery i mikroklimy. Vzťahy medzi vlastnosťami uvedených prvkov nie sú v žiadnom inom type krajiny také pevné ako v krasovej krajine. Ide tu o vysokoorganizovaný systém, ktorý je ale nemiernie labilný. Vypadnutie alebo zmena niektorej vlastnosti môže viesť k narušeniu celého geosystému.

Ekonomické využívanie prírodného potenciálu krasovej krajiny sa stretá s celým radom problémov. Niektoré civilizačné zásahy sú v krase veľmi obmedzené alebo vylúčené. Pri hodnotení potenciálu krajiny a návrhu na jeho racionálne využívanie musíme vychádzať z vlastností krajiny a procesov, ktoré v nej prebiehajú. V krasovej krajine ide o túto následnosť procesov: Zrážky dopadajúce na krasovú plošinu tvorenú čistým vápencom vyvolávajú koróziu vápenca. Veľká čistota vápenca spôsobuje zanechanie len malého nerozpustného zvyšku, na ktorom dochádza k tvorbe plytkých pôd. Pomerne veľká odkrytosť povrchu umožňuje rýchle vsakovanie vody

a premiestnenie riečnej siete do podzemia. Povrch krasu je tak veľmi suchý, čo ovplyvňuje vývoj biozložky a tvorbu suchomilných a teplomilných rastlinných spoločenstiev s charakterom lesostepí.

Významnú úlohu tu zohrávajú i vlastné reliéfovotvorné procesy, ktoré prebiehajú nielen na povrchu (korózne zahľbovanie), ale i v podzemí (s procesmi inkasie). To silne ovplyvňuje stabilitu povrchu.

Urbanizačný proces je v krase silne limitovaný v dôsledku malej stability podložia, ale i horizontálnej členitosti. Výstavba vodných nádrží v krase je nákladnejšia. Kras je zdrojom veľmi kvalitného a čistého vápenca, ale vápenky a cementárne narušajú krásu často atraktívnych turistických oblastí, praxou negatívne vplýva na biozložku a chránené druhy rastlín a živočíchov.

Intenzívnym spásaním sa urýchľuje erózia slabej pôdnej pokrývky, prihnojovanie pôdy vedie k znečisťovaniu podzemnej vody. Je to dôsledok rýchlej komunikácie cez systém dutín medzi povrchom a podzemnou vodou. Lesné hospodárstvo (s výnimkou ťažby formou holorubov najmä na svahoch, ktorá podmieňuje eróziu) sa javí ako vhodná forma využívania krasu.

Krasové pohoria patria k najkrajším na Slovensku (Slovenský raj, Belianske Tatry, Nízke Tatry-sever a iné), a preto sú zaujímavé z hľadiska cestovného ruchu a ochrany prírody. Krasová krajina veľmi citlivo reaguje na zmenu procesov vyvolaných človekom, jej regeneračné schopnosti sú veľmi malé, a preto si využívanie jej potenciálu vyžaduje starostlivé štúdium.